

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ

**SOSYAL DAYANIŞMA
762SHD002**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. SOSYAL DAYANIŞMA	3
1.1. Dayanışma ve Sosyal Dayanışma	4
1.2. Sosyal Dayanışmanın Önemi	4
1.3. Ülkemizde Sosyal Hizmet Veren Kuruluşlar	5
1.3.1. Kreş ve Gündüz Bakımevleri.....	5
1.3.2. Çocuk Yuvaları.....	6
1.3.3. Çocuk ve Gençlik Merkezleri.....	8
1.3.4. Huzurevleri	10
1.3.5. Rehabilitasyon Merkezleri.....	12
1.3.6. Toplum Merkezleri	14
1.3.7. Yetiştirme Yurtları.....	15
1.3.8. Çocuk ve Gençlik Evleri.....	16
1.3.9. Vakıflar.....	18
UYGULAMA FAALİYETİ	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	27
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	29
2. ULUSLARARASI SOSYAL HİZMET KURULUŞLARI.....	29
2.1. WHO (Dünya Sağlık Örgütü)	29
2.2. UNESCO.....	31
2.3. UNDP-UNDSPD (Birleşmiş Milletler Kalkınma Birimi-Birleşmiş Milletler Sosyal Politika ve Kalkınma Birimi Özürlüler Programı).....	32
2.4. ILO	33
UYGULAMA FAALİYETİ	35
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	36
MODÜL DEĞERLENDİRME	39
CEVAP ANAHTARLARI.....	40
KAYNAKÇA	41

AÇIKLAMALAR

KOD	762SHD002
ALAN	Aile ve Tüketici Hizmetleri
DAL/MESLEK	Sosyal Destek Hizmetleri
MODÜLÜN ADI	Sosyal Dayanışma
MODÜLÜN TANIMI	Sosyal dayanışmaya yönelik girişimlerin anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Sosyal dayanışmaya yönelik girişimlerde bulunmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Sosyal dayanışmaya yönelik hizmet veren kurum ve kuruluşların görev ve sorumlulukları kapsamında girişimlerde bulunabileceksiniz. Amaçlar 1. Ülkemizdeki sosyal hizmet kuruluşlarını görev ve sorumlulukları açısından tanıyabileceksiniz. 2. Uluslararası sosyal hizmet kuruluşlarını görev ve sorumlulukları açısından tanıyabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Uygun koşullarda sınıf ortamı Donanımlar: İnternet, yazılı ve görsel yayınlar, tepegöz, konuyla ilgili afiş, broşür vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Toplumun çağdaş düzeye ulaşmasında önemli rol ve işleve sahip olan sosyal hizmetlerin oluşturulması ve geliştirilmesi çok önemlidir. Özellikle ülkemizde, Avrupa Birliğine uyum sürecinde toplumsal yaşamda ve sistemde kapsamlı değişimler gerçekleşmektedir. Bu evrede çocukların korunması, yetiştirilmesi, bakımı, öğrenimleri, çocuk hakları, çocuk suçluluğunu önleyici tedbirler, özel eğitim gerektiren bireylerin desteklenmesi, yaşlı ve hasta bakımı, kadın sağlığı, kadın hakları ve kadının ekonomik yönden özgür olmasını sağlayacak önlemler ve gelişmeler son yıllarda daha da önem kazanmıştır. Bu alanlardaki gelişmelerin kalıcı olabilmesi için sunulan imkânlar ve ortamlara toplumda yaşayan her bireyin destek olması gerekmektedir.

Sosyal hizmet veren kuruluşların amacı özellikle insanların sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, insanları ve insan haklarını güvence altına almak, insan için her türlü riski ortadan kaldırmak ve bu konuda koruyucu ve destekleyici olmaktır.

Temel haklar ve ihtiyaçlar önemle ele alınmakla birlikte çözüm bulunamayan birçok sorunun olduğu da bir gerçektir. Bu modül ile sosyal dayanışmayı sağlayan ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşları tanıyarak sosyal dayanışmanın birey ve toplum açısından önemini öğreneceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Ülkemizdeki sosyal hizmet kuruluşlarını görev ve sorumlulukları açısından tanıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ülkemizdeki sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluklarını araştırınız.
- Edindiğiniz bilgileri dosyalayınız.

1. SOSYAL DAYANIŞMA

Sosyal dayanışma, sosyal güvenlik sistemi aracılığıyla sağlanan sosyal korumanın en temel unsurudur. Yaşlılık, engellilik, hastalık, doğum, ölüm, işsizlik gibi risklerle karşılaşan insanların yaşam düzeylerini korumak ve geliştirmek için oluşan bir sistemdir. Sosyal dayanışma, bireylerin eşitliğine dayanan, hak ve sorumluluklara sahip oldukları bir yeniden dağıtım ilişkisidir. Bu değerlerden birinin eksikliği, sosyal dayanışmayı ve dolayısıyla korumanın sosyal niteliğini ortadan kaldırır.

Resim 1.1: İnsanların ortak değerlerde birleşerek hareket edebilmesi için sosyal dayanışmanın önemi

1.1. Dayanışma ve Sosyal Dayanışma

Bir topluluğu oluşturan insanların duygu, düşünce ve ortak değerlerinde birbirlerine karşılıklı bağlanması dayanışma olarak ifade edilir. Grup içindeki bireylerin diğer bireylerle uyumlu ilişkilere girmesi ile ortaya çıkan duruma da sosyal dayanışma denir. Kısaca dayanışma, bir toplum içerisinde yaşayan insanların aralarındaki yakınlaştırıcı bağlarını, karşılıklı yardım veya iş birliği ile ilgili durumlarını gösteren oluşumdur.

1.2. Sosyal Dayanışmanın Önemi

İnsanların ortak değerlerde birleşerek hareket edebilmeleri için sosyal dayanışmanın önemi büyüktür. Yaşam kalitesinin daha iyi olabilmesi için dayanışmanın günlük hayatın her anında yer alması gereklidir. İnsanlar toplum içinde yaşamak zorundadır. Bu, aynı zamanda psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlardan kaynaklanan gerekliliktir. İletişim ağının sağlanması, bilgilerin ve yeri geldiğinde duyguların paylaşımı, bireyler arasında yardımlaşma ve karşılıklı dayanışmanın sürekliliği sosyal dayanışma açısından önemlidir.

Sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın en güzel örnekleri toplumda her an görülebilir. Olağanüstü başarılar bireysel çabalardan değil, iş birliği amacı ile oluşturulan gruplardan gelmektedir.

Birlik beraberlik ve dayanışmanın gücünü gösteren tarihteki en güzel örnek Kurtuluş Savaşı'dır. Millî mücadele, tüm imkânsızlıklara rağmen insanların birbirine güven ve saygı duymaları, ortak değerlerin etrafında birleşmeleri sonucunda kazanılmış bir zaferdir.

Resim 1.2: Sosyal dayanışma bireylerin psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarından kaynaklanan gereklilik

1.3. Ülkemizde Sosyal Hizmet Veren Kuruluşlar

1.3.1. Kreş ve Gündüz Bakımevleri

2828 sayılı SHÇEK Kanunu'na dayanılarak çıkarılan 1996 tarih ve 22781 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri İle Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkındaki Yönetmelik hükümleri doğrultusunda hizmet vermektedir.

Söz konusu kuruluşlarda çocukların eğitimi, bakımı, beslenmesini sağlamak fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine yardımcı olmak, çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla hizmet verilmektedir.

Ayrıca Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, kamu kurum ve kuruluşlarına ait kreş ve gündüz bakımevlerinin ilgili Yönetmelik esaslarına uygunluğunu denetlemekte, söz konusu kuruluşların hizmetlerini geliştirici ve iyileştirici yönde rehberlik ve danışmanlık yapmaktadır.

Özel kreş ve gündüz bakımevlerinde de en az iki çocuk olmak üzere % 5 kontenjan ayrılarak ücretsiz bakım hizmeti verilmektedir. Bu hizmetten yararlanacak gruplar;

- Ekonomik yetersizlik içinde olan,
- Anne babası ölü olup bir yakını tarafından bakılan çocuklar,
- Anne veya babası ölü olup diğer ebeveyni çalışan kişilerin çocukları,
- Çalışmak zorunda olan ve boşanmış kişilerin çocukları,
- SHÇEK kadın misafirhanesinde bulunan kadınların çocukları,
- Cezaevinde bulunan kadın mahkumların çocukları yararlanmaktadır.

Resim 1.3: Kreş ve gündüz bakımevlerinde çocukların gelişim alanlarını destekleyici eğitimlerin verilmesi

1.3.2. Çocuk Yuvaları

Bir çocuğun en iyi bakılıp korunacağı yer kuşkusuz sağlıklı bir aile ortamıdır. Ancak her çocuk öz aile ortamında büyüme şansına sahip değildir. Korunmaya muhtaç çocuklar olarak nitelendirilen bu çocuklar, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu çerçevesinde ilgili mahkeme tarafından haklarında korunma kararı alınan beden, ruh, ahlak gelişimleri tehlikede olup ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana veya babası veya her ikisi tarafından terkedilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içki veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklardır.

0–12 yaş arası korunmaya muhtaç çocukların bedensel, zihinsel, psikososyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet veren kuruluşlara çocuk yuvaları denir.

Çocuk yuvalarında 6 yaşını tamamlayan ve ilköğretim çağına gelen çocuklar ilköğretime başlamaktadır. Yuvalara yakın yerlerdeki okullara kayıtları yapılmakta, grup sorumluları çocukların okuldaki öğretmenleri ile periyodik olarak görüşmekte, etütlerde derslerinde yardımcı olmaktadır. Amaç çocukların eğitim sürecinde desteklenmesi ve okullarını en iyi şekilde bitirerek bir meslek sahibi olmalarıdır. Ayrıca korunmaya muhtaç olup çocuk yuvalarında bakılmakta olan görme, işitme, konuşma özürü, ortopedik ve diğer bedensel ve zihinsel, ruhsal özürü olmaları sebebiyle özel eğitime ihtiyaç gösteren çocuklar Milli Eğitim Bakanlığına ait okullarda eğitilmektedir.

Çocukların okul başarılarının yükseltilmesi, olumlu sosyal ilişkiler kurmaları, hayata hazırlanmaları için kuruluşlarda kültürel, sanatsal, sportif, sosyal etkinlikler yapılmakta; yaz tatillerini iyi bir şekilde değerlendirmeleri için anne ve babasının yanına çeşitli nedenlerle gönderilemeyen çocuklar için kamp programları düzenlenmektedir.

Resim 1.4: Çocuk yuvaları, 0–12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklara hizmet veren kuruluşlar

Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik olarak Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yürütülen bir takım proje, program ve çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar;

➤ **Aile yanında destek projesi**

Çocukların ailelerinin yanında bakımı ve desteklenmesi amacıyla “Eve Dönüş ve Aile Yanında Destek Projesi” yürütülmektedir. Aynı, nakdî (eşya ve para) yardımlarla çocukların eve dönüşü sağlanmaktadır.

➤ **Sevgi evleri projesi**

Sosyal Hizmet ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca 2004 yılında projelendirilmiştir. “Sevgi Evleri Projesi” ile kuruluş, çocukların daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içerisinde oluşan sitelerde bakımlarını sağlamaktadır.

➤ **Çocuk evleri**

6–8 yaş grubu çocukların barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, kendini güvenli, gelecekte mutlu hissedebilecekleri ortamlardır. Çocuk evleri, çocukları hayata hazırlamaktadır. Onları arkadaşlık, komşuluk ilişkileri gibi kavramları doyusıya yaşayıp öğrenebilecekleri, ayakları üzerinde sağlam basabilecekleri bir şekilde yetiştirmek amacıyla oluşturulan yeni bir bakım modelidir.

Resim 1.5: Çocuk evleri 6–8 yaş grubu çocuklara hizmet veren kuruluşlar

➤ **Eğitimde iş birliği protokolü**

Başkanlık Sosyal Hizmet ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü arasında 09.02.2006 tarihinde “Eğitimde İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır. Bu protokolle 0–12 yaş çocuk yuvalarında, çocukların temel gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak bakıcı anne ve diğer görevlilerce verilen hizmetlerin kalitesinin artırılması ve kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi alanından mezun olan öğrencilerin istihdam edilmesine yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Bu kuruluşların mutfaklarında da kız meslek lisesi Ağırlama ve Gıda Teknolojisi alanı mezunlarının istihdamına öncelik verilmektedir.

➤ **Benim ailem projesi (0–6) ve (7–19) yaş**

Anne ve babayı çocuk büyütmede güçlendirme, iletişim, gelişim, bakım ve beslenme gibi birbirini takip eden konularla ilgili bilinçlendirme ve destekleme programıdır.

➤ Sevgi zinciri projesi

Çocuk yuvalarında bakılan 0–6 yaş grubu korunmaya muhtaç çocukların gün içerisinde özel ve resmî kreş ve gündüz bakımevlerine gönderilerek farklı bir ortamda eğitim, bakım, beslenmelerinin sağlanması, çocukların fiziksel, duygusal, bilişsel, sosyal gelişimlerine yardımcı olunması ve onlara temel alışkanlıklar kazandırılması amacı ile hazırlanmış bir projedir.

1.3.3. Çocuk ve Gençlik Merkezleri

Anayasa, Yasalar ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu açıkça “çocuk ihmal ve istismarı” konusunda ivedi tedbir ve tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Bu merkezler, 1997 yılında çıkan 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek amacı ile açılmıştır.

Çocuk ve gençlik merkezlerinin açılış ve işleyiş esaslarını belirleyen “Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği” Eylül 2001 tarih ve 24539 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmeliğe ilişkin olarak hizmetin etkinliğini ve standartlığını sağlamak amacıyla hazırlanan Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönergesi Bakanlık Makamının 30 Ekim 2002 tarih ve 191 sayılı Onayı ile yürürlüğe girmiştir.

Resim 1.6: Çocuk ve gençlik merkezlerinde çocuk ve gençlere yönelik sanatsal faaliyetlerin yürütülmesi

Çocuk ve gençlik merkezleri; eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve bu gibi nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan veya sokakta çalıştırılan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma

yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacı ile kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmaktadır.

Çocuk ve gençlik merkezleri aracılığı ile yürütülen çocuk, aile ve toplum odaklı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar:

➤ **Çocuğa yönelik çalışmalar**

- Çocukların sokakta tespitine yönelik yürütülen mobil sokak çalışmaları
  - Ailelerinin psikososyal incelenmesi
  - Çocukların psikososyal gelişimini destekleme çalışmaları
  - Barınma, bakım, giyim, gıda ihtiyaçlarının karşılanması
  - Eğitimin önemi konusunda bilgilendirme çalışmaları
  - Eğitimlerini destekleyici faaliyetler
  - Eğitime yeniden kazandırma çalışmaları
  - Eğitim ihtiyaçlarının karşılanması
  - Meslek edindirmeye yönelik çalışmalar
  - Gelir getirici atölye çalışmaları
  - Sosyal-kültürel, sanatsal etkinlikler ile sportif ve hobi faaliyetleri
  - Tedavi ve rehabilite edici hizmetler
- Sağlık sorunlarına yönelik çalışmalar; ihtiyaç duyan çocuklara sağlık hizmetleri sunulmakta olup bu hizmet Sağlık Bakanlığı kuruluşları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.
  - Uçucu madde kullanan çocukların ÇEMATEM ve/veya UMATEM'lerde tedavileri sağlanmaktadır.

➤ **Aileye yönelik çalışmalar**

Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocukların ailelerine yönelik psikososyal destek ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Ayrıca ekonomik yoksunluk içinde olduğu belirlenen ailelerin sosyal yardım hizmetlerinden ve kurumlarından yararlanmaları sağlanmaktadır. Bununla birlikte çocukların aileye dönüşlerinin mümkün olduğu durumların tespiti hâlinde aile ve çocuğun bir arada yaşamasına ilişkin uyum çalışmaları yürütülmektedir.

➤ **Toplumla çalışma uygulamaları**

Toplumsal duyarlılığın ve bilincin artırılmasına yönelik kuruluşlarda verilen hizmetleri tanıtan, sokakta çalıştırılan ve/veya yaşayan çocukların özellikleri hakkında bilgilendiren, hizmetlere gönüllü katkı ve katılımların teşvik edilmesini amaçlayan el ilanları ve afişler basılarak dağıtımı yapılmaktadır. Sokakta çalıştırılan çocuklardan mal ve hizmet alınmaması konusunda toplumu bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir.

Çocuk ve gençlik merkezlerinde alan deneyimi olan meslek elemanları arasından atanan bir müdür, psikolog, çocuk gelişimci, hemşire, branş öğretmeni ile genel idare, yardımcı ve teknik hizmetler sınıfından gerekli görülen diğer personel, tam ya da yarı

zamanlı olarak atanır ve/veya görevlendirilir. Merkezde çalışan tüm personelin görev ve yetkileri çıkarılacak yönerge ve/veya genelgelerle belirlenir.

Merkezlerde 7–18 yaş grubu çocuğa hizmet verilmesi esastır. Ancak merkezin bulunduğu ilin özellikleri nedeniyle ve ihtiyaç duyulması hâlinde açılış onayında belirtilerek 18 yaşını tamamlamış gençlere de geçici bir süre hizmet verilir.

Çocukların sokaktan çekilerek merkez hizmetlerinden yararlanmaya başladıkları süreçte ve merkezin çeşitli aktiviteleri aracılığı ile eğitime yönlendirilebilmeleri amaçlanmakta ve onlara bu doğrultuda çeşitli araçlarla eğitimin önemi anlatılmaya çalışılmaktadır. Çocuklar, halk eğitim merkezi ve çıraklık eğitim merkezi kursları ile Tarım ve Köy İşleri Bakanlığına bağlı el sanatları kursuna katılmaktadırlar. Boş zaman değerlendirme, el becerilerini geliştirme ve yapılan iş aracılığı ile grup içinde sosyalleşmeyi sağlamak amaçlanmaktadır. Bu etkinlikler içerisinde mum yapımı, takı tasarımı, seramik, galoş yapımı vb. çalışmalar bulunmaktadır.

Çocuk ve gençlik merkezlerinde bulunan sosyal çalışmacılar, psikolog ve çocuk gelişimciler tarafından çocuklarla kişisel çalışma, grup çalışmaları, psikolojik testler vb. mesleki çalışmalar yürütülerek çocukların psikososyal yönden desteklenmesi amaçlanmaktadır.

1.3.4. Huzurevleri

Huzurevi, yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak, onların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçek kişiler, özel ve tüzel kişiler tarafından kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu ifade eder.

Yaşlılarla ilgili hizmetleri planlama, programlama ve yürütme görevini doğrudan devletin üstlenmesi 1963 yılında Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünün kurulması ile gerçekleşmiştir.

Sosyal hizmetin çeşitli gönüllü kuruluşlarla ve kamu kuruluşları tarafından dağıtık ve programsız yürütülmesi karşısında verilen hizmetlerin bir şemsiye altına alınması amacıyla 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu 27.05.1983 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla korunmaya, bakıma ya da yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetler ve bu faaliyetlerin düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Resim 1.7: Yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak, onların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hizmet veren kuruluşlar huzurevleri

İlgili yasanın öngördüğü esaslar doğrultusunda yaşlıya yönelik var olan hizmetlerin iyileştirilmesi ve yeni hizmetlerin başlatılması çalışmaları aşağıda belirtilen Yönetmelikler çerçevesinde yürütülmektedir. SHÇEK Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Yönetmeliği, Özel Huzurevleri ve Yaşlı Bakımevleri Yönetmeliği, Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik, Yaşlı Hizmet Merkezlerinde Sunulacak Gündüzlü Bakım ile Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'tir.

➤ **Özel huzurevleri**

2828 sayılı Kanun'da "Açılacak özel kurumların açılış izni, standartları ve denetleme esasları bir yönetmelikle düzenlenir." denilmektedir. Bu maddeler doğrultusunda Özel Huzurevleri ve Yaşlı Bakımevleri Yönetmeliği 3 Eylül 1997 tarih ve 23099 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle gerçek kişiler, özel ve tüzel kişilere ait huzurevlerinin ve bakımevlerinin açılış, hizmet, personel ve işleyiş koşulları ile ücret, denetim, devir ve kapatılma işlem ve esaslarını belirlemek amaçlanmıştır. Özel huzurevi hizmeti veren kuruluşlar üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar:

- Dernek ve vakıflara ait kuruluşlar
- Azınlıklara ait kuruluşlar
- Gerçek kişilere ait (özel) kuruluşlar

➤ **Kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı huzurevleri**

2828 sayılı Kanun'un 34. ve 35. maddeleri doğrultusunda "Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik, 1987 tarih ve 19422 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmelik'te kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde açılacak huzurevlerinin açılış, çalışma, fiziki şartlar, personel şartları, teftiş ve denetim işlem ve esaslarını mevcut mevzuata uygun bir şekilde belirleyerek çağdaş anlayış ve şartlara uygun düzeyde hizmet vermelerini sağlamak amaçlanmıştır.

➤ Yaşlı dayanışma merkezleri

2828 sayılı Kanun'un 9. maddesi doğrultusunda Yaşlı Dayanışma Merkezleri Hakkındaki Yönerge, 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönergede yaşlı dayanışma merkezlerinde verilecek hizmetlerin çeşidi, niteliği ve işleyiş esasları, personel çalışma esas ve usullerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu merkezlerde üye olan yaşlılar için sohbet ve eğlence toplantıları düzenlenmektedir. Psikolojik danışmanlık, çeşitli konularda rehberlik, refakatçi temini, el becerilerine yönelik aktiviteler, basit sağlık yardımları yapılmaktadır.

Merkezlerde yaşlı kişilerin bir araya gelerek ortak ilgilerini ve sorunlarını paylaşabilmelerine, sorunlarına birlikte çözüm yolları aramalarına, zamanlarını aktif şekilde geçirebilmelerine, yalnızlık duygusundan kurtulmalarına, gerektiğinde destek hizmeti almalarına olanak sağlanmaktadır. Şu anda sosyal ve psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında destek hizmetleri veren gündüzlü hizmet kurumları, yönerge doğrultusunda hizmet vermektedir.

2828 sayılı Kanun'da belirtilen genel esaslar dâhilinde muhtaç yaşlıların tespiti, korunması, bakımlarının sağlanması ile ilgili hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gerekli sosyal hizmet kuruluşlarının tesisi ve işletilmesi ile ilgili görevleri yerine getirmek üzere aynı Kanun'a dayanılarak "Yaşlı Hizmetleri Daire Başkanlığı" kurulmuştur. Kanun'da yapılan değişiklikle kurumun adı "Yaşlı Bakım Hizmetleri Dairesi Başkanlığı" olarak kararlaştırılmıştır.

Huzurevlerinde doktor, sosyal çalışmacı, psikolog, hemşire, yaşlı bakıcısı, aşçı, servisle ilgilenen personel, ihtiyaca göre diyetisyen, fizyoterapist, büro elemanları, teknisyen, şoför, bekçi çalıştırılır.

1.3.5. Rehabilitasyon Merkezleri

Rehabilitasyon, doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık ya da kaza sonucu kalıcı veya geçici olarak bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitiren bireylerin mevcut fonksiyon kapasitelerinin belirlenerek tedavi edilmesi, geriye kalan güç ve yeteneklerinin geliştirilerek fiziksel, psikolojik sosyal ve ekonomik yönden var olan kapasitelerinin desteklenmesi ve günlük yaşamda bağımsız duruma gelmelerine yönelik çalışma ve yardımların tümüne denir.

Resim 1.8: Rehabilitasyon merkezlerinde fizik tedavi uzmanı, fizyoterapist, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı vb. kişilerin yer alması

Rehabilitasyon merkezlerinde verilen hizmetler:

- **Fizyoterapi ve rehabilitasyon:** Yararlanıcının mevcut fiziksel ve zihinsel yetenek seviyesi, sağlık problemleri, ilgileri ve becerileri belirlenir, tıbbi değerlendirme ve mesleki rehberlik yapılır.
- **Ergoterapi:** Çalışma kapasitesinin değerlendirilmesi, iş ile uyumlandırılması ve bu süreç sonunda fizyoterapi ve rehabilitasyon birimi ile birlikte kişinin uygun iş kursuna yönlendirilmesi yapılır.
- **Sosyal rehabilitasyon:** Bu süreçte özürlü kişilerle evde, merkezde ve sosyal çevrelerinde psikososyal uyumlarını desteklemek için resmî/resmî olmayan kurumlarla etkin bir iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılır. Bireysel ve grup programları ile danışmanlık hizmetleri verilir.
- **Mesleki eğitim:** Bireylerin yönlendirildikleri ve eğitim sonrasında sertifikalandırıldıkları iş kursunda eğitim almaları sağlanır. Özürlü bireylere verilecek kursların programları, il millî eğitim müdürlüklerince onaylanan eğitim programlarına göre yürütülür.
- **Mesleki rehberlik:** Özürlü bireylerin özelliklerine ve mevcut fırsatlara göre mesleki bilgilendirme, eğitsel-mesleki gelişim ve yönlendirme iş ve mesleki danışmanlık çalışmalarını kapsar. Bu süreçte özürlü bireylerin bireysel özellikleri, yeterlikleri, özgeçmişi, başvuru formları, kurs sonucu başarı durumu değerlendirilerek yararlanıcı ve işveren arasında bağlantı kurulur.
- **Mesleki rehabilitasyon:** Özürlü bireylerin iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan, ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklerde yetiştirilerek istihdamlarını kolaylaştırmak ve mesleklerinde ilerlemelerini sağlamak amacıyla devamlı ve

koordinasyon içinde sosyal ve tıbbi rehabilitasyon, mesleki rehberlik, mesleğe hazırlık, meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimi, işe yerleştirme ve takibini ifade eder.

- **Yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi:** Yaşlı kişilerin yaşamlarını sağlık, huzur ve güven içinde sürdürmeleri amacıyla kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşlarına denir.

1.3.6. Toplum Merkezleri

Toplum merkezleri; hızlı toplumsal değişme, kentleşme ve göçün yarattığı sorunlar doğrultusunda bireylerin, grupların, ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hâle gelmesi amacıyla koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlerini bir arada ve en kolay ulaşılabilir biçimde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler ile iş birliği ve eş güdüm içinde sunmakla görevli ve yükümlü bulunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Toplum merkezleri, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun hükümlerine dayanılarak düzenlenen "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna Bağlı Toplum Merkezleri Yönetmeliği", 11.07.2000 tarih ve 24106 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Toplum merkezi; öncelikle yoğun göç alan bölgelerde, gecekondü bölgelerinde ve kalkınmada öncelikli bölgelerde hizmete açılır.

Resim 1.9: Toplum merkezlerinde verilen hizmetler aracılığıyla yöre halkının bilgi ve bilinç düzeyinin artırılmasının amaçlanması

Toplum merkezlerinde verilen hizmetler aracılığıyla yöre halkının bilgi ve bilinç düzeyi artırılarak özellikle kadının aile ve toplum içindeki statüsünün yükseltilmesi, üretken

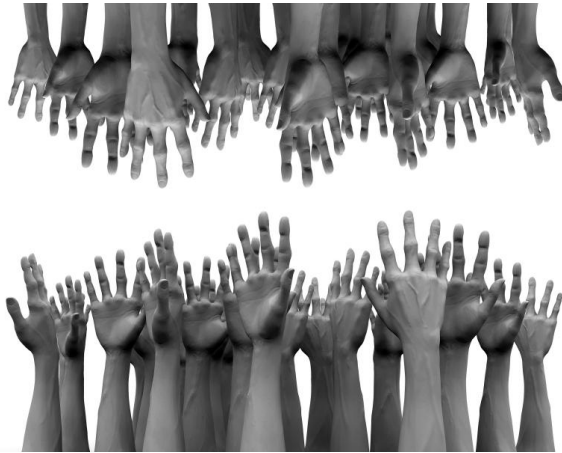
hâle getirilmesi, sağlık, beslenme, çocuk gelişimi ve eğitimi, aile planlaması ve ev ekonomisi konularında bilgilendirilmesi, kadın, çocuk ve gençlere vatandaşlık haklarından başlayarak insan haklarının ve “Çocuk Hakları Sözleşmesi” kapsamında çocuk haklarının ve bu hakların nasıl kullanılacağına öğretilmesi, çeşitli konularda rehberlik yapılması, sosyal kültürel açıdan çok boyutlu ilgi alanlarının geliştirilerek halk katılımının sağlanması gerçekleştirilmektedir.

1.3.7. Yetiştirme Yurtları

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile korunmaya muhtaç çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve topluma kazandırılması görevi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Merkezde bu görev, Çocuk Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nda yetiştirme yurtları, 13–18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi olmaları ve topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır.

Korunmaya muhtaç çocukların bakımına ve korunmasına ilişkin esaslar, 2828 sayılı SHÇEK Kanunu’nda korunmaya muhtaç çocuklar; “beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup ana veya babasız, ana-babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklar” olarak tanımlanmıştır.

Resim 1.10: Korunmaya muhtaç çocukların bakımına ve korunmasına ilişkin esasların 2828 sayılı SHÇEK Kanunu’nda yer alması

Yetiştirme yurtlarında kalan çocuklarla sosyal dayanışmayı artırmak için alınabilecek bireysel ve toplumsal önlemler:

- Sağlıklı kimlik edinebilmeleri ve yeteneklerinin keşfedilmesi için sporun ve sanat dallarının önemli olduğundan hareketle çocuk yuvalarında ve yetiştirme yurtlarında beden eğitimi öğretmenleri, resim iş ve teknik öğretmenleri ve müzik öğretmenlerinin denetiminde gönüllü görev alarak bu alanlara teşvik edilebilir.
- Kurum bakımı altındaki çocuklara aile ve ev ortamlarını tanıtıcı faaliyetler planlanarak uygulanabilir.
- Kurum bakımındaki çocukları, gönüllü aileler olarak misafir edebilecek düzenlemelere sahip olunabilir.
- Çocuk yuvası veya yetiştirme yurdunda gönüllü olarak çalışmak için sosyal hizmet kuruluşlarında gönüllü çalışma yapmak isteyen kişi ya da kuruluşlar, il sosyal hizmetler müdürlükleri ya da çalışacakları kuruluşa şahsen başvurabilir. Yapılan başvurular, "İl ve İlçe Sosyal Hizmet Müdürlükleri ile Bağlı Sosyal Hizmet Kuruluş Müdürlüklerinde Gönüllülerin Çalışma Esasları Hakkındaki Yönerge" ye göre değerlendirilir.

1.3.8. Çocuk ve Gençlik Evleri

Çocuk ve gençlik evleri; çocuk evleri ve sevgi evleri olarak iki gruba ayrılmaktadır:

➤ **Sevgi evleri**

Çocuğun sağlıklı gelişiminin ancak bir aile yanında mümkün olabileceği ilkesinden hareketle korunmaya muhtaç çocukların öncelikle öz ailesi yanında bakımı mümkün değilse "koruyucu aile, evlat edindirme, ayni-nakdî yardım" hizmetinden yararlandırılması ilkesi benimsenmiştir. Fakat alınabilecek bu tedbirlerin çözüm üretmemesi durumunda en son çare olarak kuruluş bakımı hizmeti tercih edilmektedir. Kuruluş bakımı, ülkemizde çok sayıda çocuğun bir çatı altında toplandığı toplu bakım modelidir. Her ne kadar kuruluşlar ev ortamına yakın tefriş edilmeye başlanmış ise de yeterli olamamaktadır. Son dönemde farklı hizmet modellerinin devreye sokulması ve bu yönde yeni kuruluşlar açılmasına yönelik planlamalar yapılmaktadır. Bu planlamalar arasında çok önemli bir yere sahip olan "Sevgi Evleri Projesi" ile kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içerisinde çocukların yetiştirilebileceği küçük müstakil binalardan oluşturulan site içerisinde bakımları sağlanmaktadır.

Sevgi evleri, 10- 12 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içinde çocukların yetişebileceği kuruluşlardır. Aile ortamı şeklinde düzenlenmiş sevgi evleri, az sayıda personel tarafından sürekli ve değişmeyen hizmetin sağlanması ile çocuklara temel güven duygusunu kazandırmakta, sağlam ve tutarlı davranış özelliği ile olası kişilik ve davranış bozukluklarını en aza indirmektedir.

Resim 1.11: Sevgi evleri kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar

➤ **Çocuk evleri**

Toplumumuzun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısındaki değişim süreci ile (son yıllarda yaşanan gelir dağılımındaki dengesizlik, işsizlik oranının artması, köyden kente göçle birlikte sosyal ve ekonomik sorunlarda artış) korunmaya muhtaç çocuk sayısında artış yaşanmaktadır. Bu durum, kurum bakımı hizmetinin tekrar yapılandırılması ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

Bu nedenle korunmaya muhtaç çocuklar, alanında toplu yaşanan kuruluşlar yerine çocukevi adı altında en çok 6–8 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan çocukların kendine güvenli, geleceğe güvenle bakabilen, kendisini buna azami düzeyde hazırlayan ve gelecek kaygısını en aza indirmiş, arkadaşlık, komşuluk ve mahalle gibi kavramları doyasıya yaşayarak öğrenebilecek, toplumla iç içe ve toplumun gerçeklerini bilerek ayakları üstünde durabilen bir gençlik yetiştirmek amacıyla yeni bir bakım modeli yaygınlaştırılmaya başlamıştır.

Resim 1.12: 0–18 yaş grubu 6–8 çocuğun bir ev ortamı yaratılarak korunma ve bakım altına alındığı kuruluş çocuk evleri

Bu anlamda hayata geçirilen ve çocuğun yüksek yararı açısından gerekli olan “çocuk evleri” ile her ilin sosyal, kültürel ve fiziksel yapı olarak çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde tercihen il merkezinde okullara ve hastanelere yakın, bağış olarak alınan ve

özellikle lojman olarak kullanılan apartman dairesi veya müstakil dairelerde, 0–18 yaş grubu 6–8 çocuğun bir ev ortamı yaratılarak korunma ve bakım altına alınarak çocukların bedensel ve psikososyal gelişimlerinin, eğitimlerinin desteklenerek bir meslek sahibi olmaları ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerinin sağlanması hedeflenmiştir.

İlk çocuk evi Ankara İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Çevre Eğitim Sağlık Sosyal Yardımlaşma Vakfı ile iş birliği protokolü yapılarak 2000 yılında Ankara’da açılmıştır.

Uygulamanın son derece başarılı olması; sağlıklı, kendine güvenli, kendisiyle barışık çocukların yetişmesi sonucu bu hizmet 2005 yılı içerisinde yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. Ayrıca çocuk evlerinin yaygınlaştırılması için kamu kuruluşları ve gönüllü kuruluşlar ile iş birliği protokolleri yapılmaktadır.

1.3.9. Vakıflar

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları anayasamızda belirtilen sosyal devlet ilkesinden hareketle 1986 yılında 3294 sayılı Kanun’la yoksul vatandaşlarımızın desteklenmesi, toplumsal dayanışma bilincinin güçlendirilmesi, sosyal barışın korunması amacıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) ve Türkiye genelinde Medeni Kanun hükümlerine tabi olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) kurulmuştur.

SYD Vakıfları’nın kuruluş işlemi, Medeni Kanun hükümlerine göre yapılmaktadır. Kuruluş için vakfın adı, merkezi, amacı, mal varlığı, gelir kaynakları, vakfın organları, mütevelli heyeti ve görevleri vb. bilgilerin yer aldığı “vakıf resmî senedi” hazırlanarak notere onaylatılır. Notere onaylatılan vakıf senedi ile birlikte vakfın tesciline karar verilmesi için yetkili asliye hukuk mahkemelerinde dava açılır. Mahkeme kararı ile vakıf resmî senedi onaylanır ve vakfın kuruluşuna, tesciline karar verilir. 3294 Sayılı Kuruluş Kanunu’nun amacı;

- Fakruzaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye’ye kabul edilmiş veya gelmiş kişilere yardım etmek,
- Sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde dağılımını sağlamak,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.

Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı’nın gelirleri; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’ndan aktarılacak miktardan, her nevi fitre, zekât, kurban derileri ve bağırsak toplanmasından elde edilecek gelirden alınan paydan, işletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakıfları’nın yardım faaliyetlerinde herhangi bir sınırlama söz konusu olmayıp Kanun kapsamına giren vatandaşlara her türlü yardım yapılabilmektedir. Vakıfların faaliyetleri; barınma, sağlık, eğitim, yakacak, gıda yardımı,

nakdî yardım, iş kurma destekleri, özürllere yönelik yardımlar, şartlı nakit transferleri olarak sıralanabilir.

Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakıfları; vatandaşların yaşadıkları kriz, doğal afet ve benzeri olağanüstü durumlarda gerekli müdahalenin hızlı bir şekilde yapıldığı, devletin vatandaşa en hızlı bir şekilde ulaşabildiği, vatandaşların devlete olan güvenini muhafaza eden ve artıran, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde dağılımını sağlayan, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik eden, Türkiye'nin "vakıf" geleneğinin modern şartlarda yeni ve etkili bir örneği olan, sivil toplum katkı ve katılımına açık bir sistemi bulunan kurumlardır.

Vakıf ve dernekler aracılığı ile sosyal dayanışmayı artırmak için alınabilecek bireysel veya toplumsal önlemler;

- Vakıfları hizmet verilen fiziksel mekânları mevcut ihtiyacı karşılayacak duruma getirmek,
- Vakıflarda uzman personel sayısını arttırmak,
- Vakıflar aracılığı ile verilen hizmetlerde kaliteyi arttırmak,
- Diğer yardım kuruluşlarının bağımsız olarak yardım yapmalarından dolayı yardımların tek elde toplanamaması, dağınık bir yardım hizmetinin olması nedeniyle vatandaşın vakıflara olan güveninin tam anlamıyla sağlanamamasından kaynaklanan sorunları gidermek,
- Vakıflar arası iş birliği ve koordinasyonu arttırmak,
- Vakıflarda çalışan personelin daha iyi ve kaliteli hizmet verebilmesi için seminer, kurs vb. etkinliklerden geçmelerini sağlamak,
- Vakıfların yapmış oldukları hizmetleri ve çalışmalarını topluma tanıtmak,
- Vakıflardan yararlanan bireylerin ara eleman olarak iş gücüne sahip olabilmeleri için özel kurum ve kuruluşların da gerekli desteğini sağlamak, meslek kurslarının açılması için önlem almalarını desteklemektir.

1.3.10. Dernekler

Kazanç ve paylaşma dışında kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip topluluklara "dernek" denir.

Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Tüzükte derneğin adı, amacı, yerleşim yeri, kurucuları ve gelir kaynakları, üyelik koşulları, organları ve örgütlenmesi ile geçici yönetim kurulunun gösterilmesi zorunludur.

Dernekler, kamu yararlı dernekler ve özel kanunla kurulan dernekler olmak üzere ikiye ayrılır. Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette veya iş birliğinde bulunabilir, yurt dışında temsilcilik veya şube açabilir.

Kamu yararına çalışan dernekler, ilgili Bakanlıkların ve Maliye Bakanlığının görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir. Bir derneğin kamu yararına çalışabilmesi için en az bir yıl faaliyette bulunması ve amacını gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek ölçüde ve nitelikte olması şarttır. Kamu yararına çalışan dernekler, en az iki yılda bir denetlenir. Türkiye Kızılay Derneği ve Türk Hava Kurumunun tüzüklerini onaylamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Türk Kızılayı, kamu yararına çalışan bir kurum olup izin almaksızın yardım toplama hakkına sahiptir. Firmalar, Gıda Bankacılığı Esasları'na göre Türk Kızılayı'na yaptıkları gıda bağışlarını gider olarak kaydedip vergi muafiyetinden yararlanabilir.

Kızılay, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Topluluğu'nun temel ilkelerini paylaşır. Kızılay, tüzel kişiliğe sahip özel hukuk hükümlerine tabi, kâr amacı gütmeyen, yardım ve hizmetleri karşılıksız olan ve kamu yararına çalışan bir gönüllü sosyal hizmet kuruluşudur.

Resim 1.13: Tüzel kişiliğe sahip özel hukuk hükümlerine tabi, kâr amacı gütmeyen sosyal hizmet kuruluşu Kızılay

Yeşilay Derneği; 1920 yılında, İstanbul'da kurulmuştur. Amacı, Türkiye sınırları içinde sigara, alkol ve bütün uyuşturucu alışkanlıklarını önlemektir.

Toplumların hayatında dayanışma ve yardımlaşmanın çok büyük önemi vardır. Yurdumuzda bu amaçla kurulmuş gönüllü yardım kuruluşlarının sayısı pek çoktur. Bu yardım kuruluşları; insan hakları, kimsesiz çocuklar ve yardıma muhtaç yaşlılar, özürllüler, doğal afetler vb. konularda mağdur olmuş vatandaşlarla ilgili çalışmalar yapmaktadır. Böylece bu durumdaki vatandaşların sorunlarının kısa sürede çözülmesine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Türkiye Deprem Vakfı, Arama Kurtarma Derneği (AKUT), Türkiye Sokak Çocukları Vakfı, İhtiyar Huzur Köşeleri Derneği, Türkiye Sağır ve Dilsizler Cemiyeti, Çocuk Sevenler

Derneği, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı vb. ülkemizde bu amaçla çalışmalar yapan başlıca gönüllü yardım kuruluşlarıdır.

1.3.11. Rehberlik Araştırma Merkezi

Rehberlik ve araştırma merkezi, eğitim öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin çalışmalarla bölgedeki özel eğitim gerektiren bireyleri tanılamak ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütmek amacıyla her il merkezi ile nüfus ve hizmet gereklerine göre ilçelerde Bakanlıkça açılan kuruluşlardır.

Okul öncesi eğitim ve ilköğretimde hizmetler genel olarak; öğrencinin kendisi, öğretmeni/öğretmenleri ve ailesi tarafından yetenek, beceri ve diğer özelliklerinin fark edilmesine, öğrencinin yetiştiği ortamın iyileştirilmesine, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesine, etkili öğrenme ve çalışma becerileri ile motivasyonlarının artırılmasına, ilköğretim sonrası eğitime, ortaöğretime devam edemeyecekler için mesleğe yönlendirmeye yöneliktir.

Ortaöğretimde ise hizmetler genelde üst öğrenime, meslek alanlarına ve mesleğe yönelmede, etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirmede, meslekler ve gerektirdiği özellikler ile meslek ve çalışma yaşamı konusunda bilinçlendirmede, bireysel özelliklerini değerlendirip farkındalık düzeyini geliştirmede, bireysel ve sosyal gelişimin sürdürülüp yetişkin yaşamına hazırlanmada yoğunlaşır. Ortaöğretimdeki hizmetlerde okul türlerine göre gerekli uyarlamalar yapılır.

Yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri genelde kursiyerlerin mesleğe ve işe yönlendirilmesini, iş yaşamına hazırlığı, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesini kapsar.

Örgün ve yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde, sorunlara erken müdahale ve özellikle sorunun oluşmamasına yönelik gelişimsel, koruyucu yaklaşım esastır. Rehberlik araştırma merkezlerinde;

- Eğitsel rehberlik hizmetleri,
- Mesleki rehberlik,
- Bireysel rehberlik,
- Bireyi tanıma,
- Grup rehberliği etkinlikleri hizmetleri verilmektedir.

Eğitsel ve mesleki rehberlik ile öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik grupla rehberlik etkinlikleri düzenlenir. Bu etkinlikler, öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerini de karşılayacak şekilde bilimsel standartlara uygun olarak programlanır, uygulanır, değerlendirilir ve geliştirilir. Grup rehberlik etkinliklerinden bilgi verme gibi uygulanması özel uzmanlık gerektirmeyenler, rehberlik saatlerinde sınıf rehber

öğretmenlerince uygulanabilir. Söz konusu etkinliklerden uygulanması alanında teknik beceri ve uzmanlık gerektirenler ise psikolojik danışmanlar tarafından uygulanır.

Rehberlik araştırma merkezlerinde; psikolojik danışman, rehber öğretmen, sınıf ve rehber öğretmeni, psikolog, psikometris (psikolojik ölçme araçlarını uygulamayı bilen ve geliştiren personel), eğitim programcısı, özel eğitmeni, çocuk gelişimi ve eğitmeni görev yapar.

1.3.12. Sosyal Hizmet Müdürlükleri

İl ve ilçelerde sosyal hizmet müdürlüklerinin kuruluş ve kadroları 2828 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belirtildiği gibi hizmet alanlarında ve nüfus yoğunluklarına göre belirlenir. Bakanlık makam onayı ile kurulur. İl sosyal hizmet müdürlükleri, il sınırları içindeki uygulama ve işlemlerden vali ve genel müdüre karşı sorumludur. İl sosyal hizmet müdürlüklerinde;

- Aile hizmet müdürlükleri şubesi,
- Korunmaya muhtaç çocuklar hizmetler şubesi,
- Yaşlı hizmetleri şubesi,
- Özürlü hizmetleri şubesi,
- Genel sosyal hizmetler şubesi,
- İdari ve mali işler şubesi birimleri yer almaktadır.

Sosyal hizmet müdürlüklerinde; sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişimci, diyetisyen, iş hacmine göre teknik, sağlık, avukat, idari vb. hizmetler için de personel istihdam edilebilir. Görev ve yetkileri yasal mevzuatlarla belirlenmiştir.

Sosyal hizmetler bünyesinde sosyal dayanışmaya yönelik alınabilecek bireysel ve toplumsal önlemler:

- Gönüllü kişi ve kuruluşların maddi ve manevi potansiyellerinin sosyal hizmetlere kanalize edilmesi ve uygulanması konusunda gönüllüler bireysel katkıda bulunabilir.
- Sosyal hizmet ve yardıma ihtiyacı olan kişi, aile ve grupların belirlenmesinde, sorunlarının çözümünde öncülük edilebilir.
- Meslek elemanı rehberliğinde hizmet grubunun fiziksel, ruhsal ve sosyal gereksinimlerinin karşılanmasında, gelişimleri ile ilgili sorunların giderilmesinde, eğitim ve boş zamanları değerlendirmeye yönelik etkinliklerde görev alınabilir.
- Gönüllülerce, hizmetlerin daha iyi yürütülmesine olanak sağlayıcı araç gereç ve malzemelerin sağlanması, demirbaş eşyaların yenilenmesi ve onarım işlerinin gerçekleştirilmesi için kaynak bulunmasına yardımcı olunabilir.

1.3.13. Spor Kulüpleri

Bir toplumun ekonomik, sosyal ve demokratik gelişmesi o toplumun bireylerinin kendi sorunlarının çözümüne yönelik faaliyetleri ve gönüllü olarak katılma düzeyleri ile yakından ilgilidir. Sivil toplum kuruluşları, en eski dönemlerden beri toplumdaki sorunlara çabuk ve etkili çözümler üretebilmek, kendi içinde ve dışındaki diğer gruplara ulaşabilmek için güç birliği oluşturma çabası içine girmişlerdir. Sivil toplum kuruluşları, devletin ve kamu sektörünün yetersiz kaldığı alanlarda topluma hizmet götürmek amacıyla ortak hedefe yönelmiş insanlar tarafından kurulan ve kâr amacı gütmeyen yapılardır. Spor faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescillerini yaptıran derneklere spor kulüpleri denir.

Spor kulüpleri, 2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliği'nde belirtilen gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulabilir.

Spor kulüplerinde; genel sekreter, sayman, doktor ve sağlık personeli, tesis yöneticisi ve malzeme görevlisi, spor direktörü, genel kaptan, kaptan, teknik yönetici ve öğretici gençlik koordinatörü, gençlik lideri ve eğitmen, yönetim kurulunca istihdamı uygun görülen diğer personel çalışır.

Toplumsal yaşamda insanların sportif etkinlik ve hizmet beklentileri, önemli ölçüde spordaki temel örgütlenme birimleri olan spor kulüpleri tarafından karşılanmaktadır. Spor kulüpleri de sivil toplum kuruluşları gibi insanların bir amaç ve hedef etrafında toplandığı, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikler taşıyan, insanların toplumsallaşmasında ve sosyalleşmesinde çok önemli bir yere sahip olan özellikler taşımaktadır. Çünkü spor kulüpleri, toplumsal çevreden birtakım girdileri alıp işleyerek enerjiye dönüştüren ve sonuçta çevreye veren açık sistemlerdir. Spor kulüpleri toplumsal anlamda birçok fonksiyona sahiptir. Spor kulüpleri;

- Topluma hizmet vermek,
- Sosyalleşmeye katkıda bulunmak,
- Sporu sevdirmek ve yaygınlaştırmak,
- Sportif eğitim ve yarışma yapmak,
- Sporu bilimsel olarak öğretmek ve uygulamak,
- Yüksek performansa sahip sporcuların yetişmesini hedeflemek,
- Spor sahaları ve tesisler yapmak gibi hizmetleri sağlamaktadır.

Paulo Coelho'nun Yazısı

Çiftçi, Tarım Bakanlığı tarafından verilen bütün madalyaları kazanmayı başarmıştı. Çünkü yetiştirdiği buğdaylar mükemmel kalitedeydi.

Meraklı bir gazeteci bu büyük başarının sırrı üzerine uzun bir makale yazmak amacıyla çiftçinin yaşadığı yere gitmeye karar verdi.

Çiftçiye, bölgedeki en iyi ürünü yetiştirmeyi her zaman nasıl başardığını sordu. Çiftçi; "Çok basit" diye cevap verdi. "Hasat bittiğinde buğday tanelerinin büyük bir bölümünü ayırıyor ve onları komşularıma dağıtıyorum."

Gazeteci şaşkınlığını gizleyemedi. Tarladan topladıklarınızı dağıtıyor musunuz? Komşularınızın aynı zamanda sizin rakipleriniz olduğunu ve sizden daha fazla ürün elde etmek için çalıştıklarını bilmiyor musunuz?

Peki, siz aslında hepsinin aynı olduğunu bilmiyor musunuz?

Bahar gelince rüzgâr polenleri taşır ve onları tarlanın her köşesine serpiştirir. Eğer komşularım kötü bir ürün ekmişlerse o zaman benim hasadım da bundan etkilenecektir. Bölgedeki en iyi ürünü yetiştirebilmek için komşu tarlaların da aynı kalitede olmasını sağlamalıyız.

Çevremdekileri de yaptığım işlere teşvik etmezsem hayatta hiçbir şeyi yapamam. Büyük başarılar için çevre faktörlerinin de iyileştirilmesi gereklidir. İnsanlar sosyal varlıktır. Çevremizdeki tüm olaylardan doğrudan veya dolaylı olarak etkileniriz. Bu etkileşim insana zarar verici olabileceği gibi insanın zirveye çıkmasına da yardımcı olur. Dayanışmalar sayesinde bireyler, toplumlar, ülkeler kalkınır. Kendi başarısızlığımız bir toplum içinde olumsuz etki yapıyorsa oturup düşünmeliyiz. Ne zaman, nerede, neden hata yaptığımızı araştırmalıyız. Kısacası birbirimize zarar verecek işlerle uğraşmak yerine pozitif dayanışma içinde olmalıyız.

UYGULAMA FAALİYETİ

Yakın çevrenizde bulunan sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşları araştırarak hizmet verdiği grup ve gruba uygulanan faaliyetler ile ilgili bir sunum hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Yakın çevrenizde bulunan sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşları araştırınız.	➤ İl, ilçe sosyal hizmet müdürlüklerinden ve İnternet ortamından yararlanabilirsiniz.
➤ Yakın çevrenizde sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşları belirleyiniz.	➤ Çevrenizde bulunan sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşlardan birini seçebilirsiniz.
➤ Kurumu ziyaret için randevu alınız.	➤ Telefonla arayarak randevu talebinde bulunabilirsiniz. ➤ İzin dilekçelerinizi hazırlayabilirsiniz.
➤ Kurum yetkilisine ve çalışan personele soracağınız soruları belirleyiniz.	➤ Sorularınızın kısa, açık ve anlaşılır olmasına dikkat edebilirsiniz. ➤ Hangi gruba ne tür hizmetler verildiğine dair sorular hazırlayabilirsiniz.
➤ Bağlı olduğu kurum ve kuruluşları, yapılan çalışmaları, uygulanan etkinlik ve programlarla ilgili bilgi edininiz.	➤ Yapılan çalışmalar, uygulanan etkinlikler ve programlara ait örnekler alabilmek için izin isteyebilirsiniz.
➤ Nezaket kurallarına ve giyim tarzınıza dikkat ediniz.	➤ Konuşmalarınızda ve davranışlarınızda nezaket kurallarına uygun davranmaya özen gösterebilirsiniz. ➤ Temiz, sade ve özenli giyinebilirsiniz.
➤ Hazırladığınız bütün resim ve bilgileri sırasıyla bir dosyaya yerleştiriniz.	➤ Yaptığınız görüşmede elde ettiğiniz bütün bilgi ve resimleri, programların örneklerini bir dosya hâlinde düzenli şekilde hazırlayabilirsiniz.
➤ Sunumunuzu hazırlayınız.	➤ Bilgisayar ortamında power point şeklinde hazırlayabilirsiniz. ➤ Asetat kâğıtlarına hazırlayarak tepegözde sunum yapabilirsiniz. ➤ Edindiğiniz bilgileri renkli fon kartonu üzerinde dizayn ederek poster sunum

---

	<p>hazırlayabilirsiniz.</p> <p>➤ Sunumunuzu hazırlarken uzun cümleler yerine özet maddeler ve görseller kullanmaya özen gösterebilirsiniz.</p>
<p>➤ Hazırladığımız sunumu arkadaşlarımızla paylaşınız.</p>	<p>➤ Arkadaşlarımızın görüş ve önerilerini alabilirsiniz.</p>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Bir topluluğu oluşturan insanların duygu, düşünce ve ortak değerlerinde birbirine karşılıklı bağlanmasına ne denir?
A) Sosyal hizmet
B) Vakıf
C) Dernek
D) Dayanışma
2. 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocukların bedensel, eğitsel, psikososyal gelişimleri, sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarına ne ad verilir?
A) Çocuk yuvaları
B) Toplum merkezleri
C) Çocuk ve gençlik evleri
D) Rehabilitasyon merkezi
3. 10–12 çocuğun barınıp yaşamını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içinde çocukların yetişebileceği kuruluşlara ne ad verilir?
A) Aile yanında destek
B) Çocuk evleri
C) Sevgi evleri
D) Sevgi zinciri
4. Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik proje, program ve çalışmalar arasında hangisi yer almaz?
A) Anne-baba eğitim programı
B) Sevgi evleri projesi
C) Benim ailem projesi
D) Fizyoterapi ve rehabilitasyon çalışmaları
5. 1997 yılında 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek amacı ile açılan merkezin adı nedir?
A) Toplum merkezleri
B) Çocuk ve gençlik merkezi
C) Rehabilitasyon merkezi
D) Rehberlik araştırma merkezi

6. Yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, onlara bakmak, onların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçek kişiler, özel ve tüzel kişiler tarafından kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarına ne denir?
A) Gönüllü kuruluşlar
B) Bakım ve rehabilitasyon merkezi
C) Huzurevi
D) Toplum merkezi
7. Aşağıdakilerden hangisi özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde verilen hizmetlerden değildir?
A) Sosyal rehabilitasyon
B) Fizyoterapi ve rehabilitasyon
C) Mesleki eğitim
D) Kemoterapi
8. Aşağıda verilen toplum merkezleri ile ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?
A) Toplumun sorunlarla baş edebilme bilincinin gelişmesi amaçlanmıştır.
B) Koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevi vardır.
C) Kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllülerle iş birliği ve eş güdümlü çalışmaktadır.
D) Yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.
9. Toplum merkezlerinde sosyal dayanışmayı artıracak bireysel ve toplumsal önlemleri ifade eden hangi yargı yanlıştır?
A) Bireyleri eğitici ve geliştirici programlar esas alınmalıdır.
B) Bireylerin bulunduğu bölge ve bölgelerin özelliklerine göre hizmet sunulmalıdır.
C) Meslek kurslarına katılmaları desteklenmelidir.
D) Toplum merkezlerinde çocukları bulunan ailelere maddi ve manevi yardımda bulunmak doğru değildir.
10. Yetiştirme yurtlarında hangi yaş grubu çocuklar vardır?
A) 10-15 yaş
B) 13-18 yaş
C) 18-30 yaş
D) 10-30 yaş

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Uluslararası sosyal hizmet kuruluşlarını görev ve sorumlulukları açısından tanıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Uluslararası sosyal hizmet kuruluşlarını araştırınız.
- Elde ettiğiniz bilgileri dosyalayınız.

2. ULUSLARARASI SOSYAL HİZMET KURULUŞLARI

SHÇEK Genel Müdürlüğü, Uluslararası Sosyal Hizmetler Teşkilatı (ISS)'nın Türkiye temsilciliğini üstlenmiş olup uluslararası sosyal hizmet alanında söz konusu Teşkilat ile birlikte yurt dışında yaşayan veya yurt dışıyla bağlantısı olan kişi veya ailelere problemlerinin çözümünde yardımcı olmaya çalışmaktadır.

2.1. WHO (Dünya Sağlık Örgütü)

Birleşmiş Milletlere bağlı olan ve uluslararası sağlık alanında çalışmalar yapan bir kuruluştur. 19-22 Temmuz 1946 tarihlerinde Newyork'ta düzenlenen uluslararası Sağlık Konferansında BM'ye üye 51 ülkenin temsilcileri ile FAO (Gıda ve Tarım Örgütü), ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu), OIHP (Uluslararası Halk Sağlığı Bürosu), PAHO (Pan Amerikan Sağlık Örgütü), Kızılhaç vb. temsilcileri ile Dünya Sağlık Örgütü Anayasası oluşturulmuştur.

Resim 2.1: Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün sağlık alanındaki araştırmaları teşvik etmesi

WHO özellikle engellilere yönelik toplum temelli rehabilitasyon uygulamalarını 1981 yılından itibaren resmen başlatmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) amaçlarına ulaşmak için yerine getirdiği hizmetler;

- Sağlık alanında yönetici ve koordinatör makam sıfatıyla uluslararası nitelik taşıyan çalışmalarda bulunmak,
- İstek üzerine hükümetlere sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi için yardım yapmak,
- Uygun teknik yardım yapmak ve acil durumlarda hükümetlerin istekleri ya da kabulleri ile gereken yardımı yapmak,
- BM'nin isteği üzerine topluluklara sağlık hizmetleri götürmek ve acil yardımlar yapmak ya da bunların sağlanmasına yardım etmek,
- İdari ve teknik hizmetleri kurmak ve sürdürmek,
- Hastalıkların ortadan kaldırılması yolundaki çalışmaları teşvik etmek ve geliştirmek,
- Gerektiğinde diğer ihtisas kuruluşları ile iş birliği yaparak kazalardan doğan zararları önleyebilecek önlemlerin alınmasını teşvik etmek,
- Gerektiğinde iş birliği yaparak beslenme, mesken, eğlence, ekonomik ve çalışma koşullarının ve çevre sağlığı ile ilgili diğer bütün unsurların iyileştirilmesini kolaylaştırmak,
- Sağlık geliştirilmesine katkıda bulunan bilim ve meslek grupları arasında iş birliğini kolaylaştırmak,
- Uluslararası sağlık sorunlarına ilişkin sözleşmeler, anlaşmalar ve tüzükler teklif etmek, tavsiyelerde bulunmak ve bunlardan dolayı amacına uygun görevleri yerine getirmek,
- Ana ve çocuk sağlığı çalışmalarını geliştirmek, ana ve çocuğun tam bir değişme hâlinde bulunan bir çevre ile uyumlu hâlde yaşamaya olan kabiliyetlerini arttırmak,
- Ruh sağlığı alanında özellikle insanlar arasında uyumlu ilişkilerin kurulmasına ilişkin her türlü faaliyetleri kolaylaştırmak,
- Sağlık alanında araştırmaları teşvik etmek,
- Sağlık, tıp ve yardımcı personelin öğretim ve yetiştirilme koşullarını iyileştirmek,
- Gerekirse diğer kuruluşlarla iş birliği yaparak kamu sağlığı, hastane hizmetleriyle sosyal güvenlik de dâhil koruyucu ve tedavi edici tıbbi bakıma ilişkin idari ve sosyal teknikleri incelemek ve tanıtmak,
- Sağlık alanında her türlü bilgiyi sağlamak, tavsiyelerde bulunmak ve yardımlar yapmak,
- Sağlık bakımından aydınlatılmış bir kamuoyu oluşumuna yardım etmek,
- Hastalıkları, ölüm nedenlerini, kamu sağlığı uygulama metotlarını tayin etmek ve ihtiyaca göre yeniden gözden geçirmek,
- Teşhis yöntemlerini gerektiği kadar standart hâle getirmek,

- Yiyeceklere, biyolojik ve benzeri ürünlere ilişkin uluslararası normlar geliştirmek, kurmak ve bunların kabulünü teşvik etmek,
- Dünya Sağlık Örgütü'nün amacına ulaşması için gereken her önlemi almaktır.

2.2. UNESCO

“Birleşmiş Milletler” eğitim, bilim ve kültür kurumu olarak tanımlanmaktadır. UNESCO, Birleşmiş Milletler'in bir özel kurumu olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1946 yılında kurulmuştur. Bu kurumun Yasası, 1945 yılı Kasım ayında Londra'da 44 ülkenin temsilcilerinin katıldıkları bir toplantıda kabul edilmiştir. Türkiye, bu Yasa'yı imzalayan ilk yirmi devlet arasında onuncudur.

Resim 2.2: Birleşmiş Milletler'in bir özel kurumu olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1946 yılında kurulan UNESCO

UNESCO bütçesi, üye devletlerin iki yılda bir bu kuruma ödedikleri aidat ile sağlanır. Bu bütçe dışında Birleşmiş Milletler Özel Fonu'ndan, teknik yardım programından olmak üzere önemli para kaynakları temin edilir. Bu kaynaklar, iki yıllık UNESCO bütçesi tutarına yakındır. UNESCO eğitim, bilim ve kültür alanlarındaki amaçlarını, kendisine üye olan her devlette kurulan millî komisyonlarla gerçekleştirmeye çalışır.

UNESCO'ya üye devletlerin sayısı 191'dir. Merkezi Paris'te bulunan UNESCO'nun iç yapısı bakımından üç organı vardır. Bunlar; genel konferans, yürütme konseyi ve sekreterliktir.

UNESCO'nun eğitim, doğal bilimler, sosyal bilimler, kültürel faaliyetler ve kitle haberleşmesi ile ilgili faaliyetleri vardır.

2.3. UNDP-UNDSPD (Birleşmiş Milletler Kalkınma Birimi-Birleşmiş Milletler Sosyal Politika ve Kalkınma Birimi Özürlüler Programı)

Birleşmiş Milletler'in küresel kalkınma ağı olan BM Kalkınma Programı (UNDP), insanlara bilgi, deneyim ve daha iyi bir yaşam kurmaları için kaynak ulaştıran ve değişimi savunan bir kuruluştur. UNDP 166 ülkede, çeşitli ortakları ile birlikte toplumlara kendi buldukları çözümlerde yardımcı olarak onların ulusal ve küresel kalkınma çabalarına destek vermektedir.

Krizleri önleme ve atlatma, enerji ve çevre, HIV/AIDS konularında sorunlara çözüm bulunması için yardım etmek ve bu çözümleri paylaşmak sağladığı hizmetler arasında yer alır.

Resim 2.3: Ulusal, bölgesel ve uluslararası program ve faaliyetleri teşvik eden UNDP

UNDP, gelişmekte olan ülkelere yardım almaları ve bu yardımları etkin şekilde kullanmaları konusunda destek olmaktadır. Ayrıca tüm faaliyetlerinde insan haklarının korunmasını ve kadının güçlendirilmesini teşvik etmektedir.

Birim, özürlüler programını dünya özürlüler eylem planı ve standart kuralların daha çok ülkede uygulamaya konulmasını teşvik etmek, izlemek ve değerlendirmesini yapmak üzerine yapılandırmıştır. Birim ayrıca özürlülerle ilgili konularda yayımlar yaparak bir bilgi alışverişi merkezi görevini üstlenir. Ulusal, bölgesel ve uluslararası program ve faaliyetleri teşvik eder. Hükümetlere ve sivil toplum örgütlerine destek sağlar, projeler ve faaliyetlere ciddi anlamda teknik iş birliği desteği verir.

2.4. ILO

Merkezi, İsviçre'nin Cenevre kentindedir. 1919 yılında kurulmuş olan Uluslararası Çalışma Örgütü, sosyal adaletin ve uluslararası insan ve çalışma haklarının iyileştirilmesi için çalışan bir Birleşmiş Milletler ihtisas kuruluşudur.

Resim 2.4: 1919 yılında kurulmuş olan Uluslararası Çalışma Örgütü ILO

ILO'nun uygun çalışma gündeminde genç kadın ve erkekler için verimli istihdam olanakları sağlamak yer almaktadır. Bu alandaki çabaları, gençlerin toplumlarına tam katılımını kolaylaştırmak ve yaşam standartlarını geliştirmek için etkili plan ve programlar yaratmaktır. Gençlik istihdamı zorluklarına karşı ILO aşağıdaki stratejileri kabul etmiştir;

- Gençlik istihdamı ve korumasıyla ilgili olan temel sözleşmeler ile diğer antlaşmalar ve tavsiyeler aracılığıyla gençler için uygun iş olanaklarını geliştiren bir çerçeve yaratmak,
- Üye devletler arasında gençlik istihdamı ile ilgili konularda bilinçlendirme yapmak (Gençlik istihdamı konusu, ILO'nun bir çok oturumunun 1986, 1996, 1998, 2009 yıllarında gündemine dâhil olmuştur.),
- İstihdam ve girişim çerçevesinde olanakları artıracak şekilde, gençler için etkili uygulamalar ve programlar geliştirmek,
- Gençlik istihdam programlarının iyi uygulamalarının araçlarını yaymak,
- Dünya çapında gençliğin istihdam durumuyla ilgili bilgi sağlamak amacıyla veritabanı oluşturmak, gençlik işsizliğinin yetişkinlerin işsizliğine oranı, gençlik işsizliğinin toplam işsizliğe oranı, işsiz gençliğin toplam gençlik nüfusuna oranı gibi göstergeler sağlamak,
- Gençlik istihdamı zorluklarını göstermek için programlar yürütmek ve üye devletlere teknik destekte bulunmak,

- Ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde tüm gençler için eşit istihdam olanaklarını savunmak, iş piyasasında herhangi bir ayrımcılığa karşı onları korumaktır.

ILO Özürlüler Programı, özürlü kadın ve erkeklerin iş piyasasında karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılması ve bu kişilerin daha nitelikli işlerde çalışabilmelerini sağlamayı hedefler. İstihdam edilebilirlik, bilgi ve beceri odak programı düzenler. Bu program aşağıdaki temel faaliyetleri içerir;

- Özürlülerin mesleki rehabilitasyon ve istihdamla ilgili bilgi düzeyini arttırmak,
- Hükümetlere, işçi ve işveren organizasyonlarına, özürlü organizasyonlarına rehberlik, hukuki ve politik danışmanlık hizmeti vermek,
- Teknik danışmanlık hizmeti ve iş birliği faaliyetleri düzenlemektir.

ÖYKÜ:

KAZANDILAR AMA NASIL?

“Seattle Özel Olimpiyatları”nda tümü fiziksel ve zihinsel özürlü olan dokuz yarışmacı, 100 metre koşusu için başlama çizgisinde toplandılar. Başlama işareti ile hepsi harekete geçti. Bir hamlede başlayamadılar belki ama en az yarısı, bitirmek ve kazanmak için istekliydiler.

Yarışın başladığı anda içlerinden bir delikanlı, tökezleyip yere düştü ve ağlamaya başladı. Diğer sekiz kişi, delikanlının ağlamasını duymuşlardı.

Yavaşladılar ve geriye baktılar. Hepsi yönlerini değiştirdi ve geriye dönerek onun yanına geldi. İçlerinden Down sendromlu olan bir kız, eğilip ağlayan çocuğu öptü. “Bu onun daha iyi olmasını sağlar.” dedi.

Sonra dokuzu birden kol kola girdiler. Hep birlikte yürüdüler. Stadyumdaki herkes, ayağa kalkıp dakikalarca onları alkışladı.

Hayatta kendimiz için kazanmaktan çok daha ötede olan şeyler var. Yavaşlamak ve rotamızı değiştirmek anlamına gelse bile diğerlerinin de kazanması için yardım etmek gerekir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşları gösteren uyarıcı pano hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşları araştırınız.	➤ İnternet ortamından yararlanabilirsiniz. ➤ Çeşitli kaynaklardan yararlanabilirsiniz.
➤ Uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşların kapsamını araştırınız.	➤ İnternet ortamından yararlanabilirsiniz. ➤ Çeşitli kaynaklardan yararlanabilirsiniz.
➤ Uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşların faaliyetlerini araştırınız.	➤ Faaliyetlerini listeleyerek maddeler hâlinde yazabilirsiniz.
➤ Uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşları gruplandırınız.	➤ Gruplamayı hizmet verdiği gruplara (yaşlılara, özürlülere, kadınlara, çocuklara vb.) göre yapabilirsiniz.
➤ Uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile ilgili resim ve fotoğraf derleyiniz.	➤ Çeşitli kaynaklardan yararlanabilirsiniz.
➤ Edindiğiniz bilgileri, resim ve fotoğrafları düzenleyiniz.	➤ Temiz ve düzenli çalışmaya özen gösterebilirsiniz.
➤ Panonuzu hazırlayınız.	➤ Renkli fon kartonlarından yararlanabilirsiniz.
➤ Edindiğiniz bilgileri, resim ve fotoğrafları panonuza yerleştiriniz.	➤ Bilgilerle resim ve fotoğrafların eşleşmesine dikkat edebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Birleşmiş Milletlere bağlı olan ve uluslararası sağlık alanında çalışmalar yapan kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?
A) WHO
B) ILO
C) UNESCO
D) UNDSPD
2. Dünya Sağlık Örgütü'nün yerine getirdiği hizmetler arasında hangisi yer almaz?
A) Uluslararası çalışmalarda yönetici ve koordinatör sıfatıyla hareket etmek
B) Hükümetlere sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi için yardım etmek
C) Uluslararası sağlık sorunlarına ilişkin sözleşme, anlaşma ve tüzükler teklif etmek
D) Sağlık alanında yapılan araştırmaları engellemek
3. Birleşmiş Milletler eğitim, bilim ve kültür kurumu aşağıdakilerden hangisidir?
A) UNESCO
B) ILO
C) WHO
D) UNDSPD
4. UNDP'nin açılımı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
B) Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Programı
C) Uluslararası Çalışma Örgütü
D) Dünya Sağlık Örgütü
5. UNESCO'nun iç yapısı bakımından kaç organı vardır?
A) 5
B) 3
C) 4
D) 6
6. Aşağıdakilerden hangisi UNDP'nin hizmetleri arasında yer almaz?
A) HIV/AIDS
B) Krizleri önleme ve atlatma
C) Enerji ve çevre
D) Gençlik istihdamı

7. ILO, aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Uluslararası insan ve çalışma haklarının iyileştirilmesi için çalışan Birleşmiş Milletler ihtisas kuruluşudur.
  - B) Dünya Özürlüler Eylem Planı'dır.
  - C) Birleşmiş Milletler Politika ve Kalkınma Birimi'dir.
  - D) Yardım kurumudur.
8. ILO'nun sağladığı gençlik hizmetleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
- A) Gençlerin istihdamı için uygun iş olanaklarının geliştirilmesi
  - B) Üye devletler arasında gençlik istihdamı ile ilgili bilinçlendirme yapmak
  - C) Tüm gençler için eşit istihdam olanakları savunmak
  - D) Gençlik istihdam programlarının iyi uygulamalarının araçlarını gizli tutmak
9. ILO'nun özürlülere yönelik programında aşağıdakilerden hangisi yer alır?
- A) Özürlülerin mesleki rehabilitasyon ve istihdamı ile ilgili bilgi düzeyini artırmak
  - B) Kriz önleme ve atlatma
  - C) HIV / AIDS
  - D) Kültürel etkinlikler
10. UNESCO'nun merkezi nerededir?
- A) Paris
  - B) Stockholm
  - C) Lüksemburg
  - D) Almanya

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda yer alan ölçütleri göz önünde tutarak uluslararası sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşlardan UNESCO ile ilgili tanıtıcı bir afiş hazırlayınız.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

	Davranışlar	Evet	Hayır
1.	UNESCO ile ilgili araştırma yaptınız mı?		
2.	UNESCO'nun kuruluş amaçlarını araştırdınız mı?		
3.	UNESCO'nun çalışma alanlarını araştırdınız mı?		
4.	Edindiğiniz bilgileri derlediniz mi?		
5.	Konu ile ilgili resim ve fotoğraf edindiniz mi?		
6.	Hazırlayacağınız afiş ile ilgili araç gereç hazırladınız mı?		
7.	Edindiğiniz bilgileri, resim ve fotoğrafları afişinize yerleştirdiniz mi?		
8.	Resim ve fotoğrafların bilgilerle eşleşmesine dikkat ettiniz mi?		
9.	Afişinize uygun slogan geliştirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetlerini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınızı “Evet” ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. (...) Bir topluluğu oluşturan insanların duygu, düşünce ve ortak değerlerinde birbirlerine karşılıklı bağlanmasına dayanışma denir.
2. (...) Özel kreş ve gündüz bakımevlerinde en az iki çocuk olmak üzere % 5 kontenjan ayrılarak ücretsiz bakım hizmeti verilmektedir.
3. (...) WHO özellikle engellilere yönelik toplum temelli rehabilitasyon uygulamalarını 1981 yılından itibaren resmen başlatmıştır.
4. (...) Birleşmiş Milletlere bağlı olan ve uluslararası sağlık alanında çalışmalar yapan kuruluş “ILO”dur.
5. (...) Birleşmiş Milletler eğitim, bilim ve kültür kurumu “UNDP”dir.
6. (...) 2829 sayılı Kanun, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’dur.
7. (...) UNESCO’nun merkezi Paris’te yer almaktadır.
8. (...) Spor kulüpleri topluma hizmet verdiği gibi sosyalleşmeye de katkıda bulunur.
9. (...) SYDV, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’nın kısaltılmışıdır.
10. (...) Birleşmiş Milletler’in küresel kalkınma ağı olan BM Kalkınma Programı (UNDP), insanlara bilgi, deneyim ve daha iyi bir yaşam kurmaları için kaynak ulaştıran ve değişimi savunan bir kuruluştur.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	A
3	C
4	D
5	B
6	C
7	D
8	D
9	D
10	B

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	A
2	D
3	A
4	A
5	B
6	D
7	A
8	D
9	A
10	A

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

DOĞRU YANLIŞ	
1	D
2	D
3	D
4	Y
5	Y
6	Y
7	D
8	D
9	D
10	D

KAYNAKÇA

- BARAN Ziya, Kaya CANTEN, **İlham Veren Başarı Öyküleri**, Mart-2007.
- KONGAR Emre, **İnsanı Yönlendirme ve Sosyal Hizmetler**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1978.
- SEYYAR Ali, **Siyaset Terimleri**, Beta Yayınları, İstanbul, 2002.
- TOMANBAY İlhan, **Ankara Sosyal Kuruluşlar Kılavuzu**, SABEV Yayınları-2, Genel Dizi 1, Ankara, 1998.
- ABAY Ali Rıza, **Yoksulluk Algısı ve Yoksullukla Mücadele, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yeri, Sosyal Hizmet Sempozyumu**, (9–11 Ekim) Antalya, 2003.
- Akdeniz Üniversitesi Sosyal Hizmetler Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği (03.01.1998 Tarih ve 23219 Sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanmıştır.)
- Dernekler Kanunu (Kanun Nu: 5253, Kabul Tarihi: 4.11.2004)
- Huzurevleriyle Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği, Sayı: 2432521, Şubat-2001.
- **Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar Planlama İçin Bir Rehber**, UNICEF Yayınları, 1994.
- Sosyal Hizmet Dergisi, **Yirminci Sosyal Hizmetler Danışma Kurulu Raporu**, (30 Nisan) C-2, Sayfa-13, Ankara, 2002.
- Spor Kulüpleri Yönetmeliği (08 Temmuz 2005 tarihli/ve 25869 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.)
- Sosyal Hizmetler Kanunu, 2828 Sayılı Kanun, 1983.
- Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Ankara, Nisan-2001.
- <http://www.shcek.gov.tr/> 21 Temmuz 2008
- <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/> 21 Temmuz 2008
- <http://www.ozida.gov.tr> (Özürllüler İdaresi Başkanlığı 21 Temmuz 2008